

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

ня перейшла до складу академії як кафедра адміністративного і фінансового права, основними напрямками наукової діяльності якої є подальше становлення та розвиток теорії адміністративного права, адміністративного процесу і фінансового права з урахуванням тих політико-правових реалій, які склалися у сучасній Україні.

Кафедра адміністративного і фінансового права являється правопреемницею кафедри адміністративного права і управління Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. Після створення Одеської державної юридичної академії кафедра адміністративного права і управління перешла в склад академії як кафедра адміністративного і фінансового права, основними напрямками наукової діяльності якої є подальше становлення та розвиток теорії адміністративного права, адміністративного процесу і фінансового права з урахуванням тих політико-правових реалій, які склалися у сучасній Україні.

дальнейшее становление и развитие теории административного права, административного процесса и финансового права с учетом тех политико-правовых реалий, которые сложились в современной Украине.

Administrative and financial law department is a legal successor of the department of administrative law and governing of the Odesa state university of the name of I. I. Mechnikov. After the creation of Odesa state law academy the department of administrative law and governing passed to the structure of the academy as the administrative and financial law department, main scientific directions of which are further formation and development of the theory of administrative law, administrative procedural law and financial law in accordance with politico-legal realities of the modern Ukraine.

УДК 347.79+351.713

Є. Додін,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри морського та митного права

КАФЕДРА МОРСЬКОГО ТА МИТНОГО ПРАВА

У 1996 році в Юридичному інституті Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова вперше на території України була створена кафедра морського та митного права. Необхідність заснування такої кафедри саме в південному регіоні держави, в Одесі, була обумовлена об'єктивними причинами — перетином у цьому сонячному місті морських шляхів сполучення молоді Української держави зі світом. Саме тут, гостріше за суходільні регіони, нагальною стала проблема підготовки кваліфікованих юристів, правознавців у сфері митного та морського права. Необхідність забезпечення морегосподарського комплексу та митних органів кваліфікованими

фахівцями поставила перед Юридичним інститутом завдання їх належної підготовки. Цього не могло відбутися без заснування окремої кафедри, що зосереджувала б свою роботу саме на цих доволі специфічних та «вузьких» предметах. Тоді головним завданням було відшукати спеціалістів, які б завдяки багаторічному досвіду практичної роботи та значним науковим здобуткам змогли б забезпечити науковий й освітній, й практичний потенціал роботи такої особливої кафедри. Не стало випадковим, що ініціатором створення кафедри, її фундатором та першим завідувачем став, тоді ще кандидат юридичних наук, доцент, Сергій Васильович Ківалов.

Сьогодні Сергій Васильович — сучасний відомий політик, голова парламентського комітету з питань правосуддя, людина, яка завдяки своїм природним талантам, мужності, стійкості та вмінню вислуховувати та вирішувати здавалося б не вирішувані проблеми створила студентську оазу, острів наукових знань, alma mater для багатьох поколінь правознавців — Національний університет «Одеська юридична академія» — з невеликого факультету державного університету. При цьому вже тоді, у середині 90-х, відчувався той великий творчий, науковий, практичний, організаторський, управлінський потенціал Сергія Васильовича. Ним було далекоглядно усвідомлено перспективність та значущість наукових і освітніх напрямків, які планувалося досліджувати на кафедрі. Перші кроки митно-правової науки не лише в Україні, а й в СНД можна побачити саме в наукових працях Сергія Васильовича. Неможливо не згадати навчальні посібники «Організаційно-правові основи митної справи в Україні» 1994 року, «Засоби здійснення митної політики України» 1995 року, «Митне право: адміністративна відповідальність за порушення митних правил» 1996 року, «Митне право України (служба в митних органах)» 1998 року. Ці перші сміливі та дуже актуальні в середині 90-х років дослідження заклали основу сучасного митного права не лише в Україні, а й, ми впевнені, у всіх країнах сучасної СНД.

У 1995 році у співавторстві з відомим вченим-адміністративістом Дем'яном Миколайовичем Бахрахом Сергій Васильович підготував та видав монографічне дослідження «Таможенное право России», що стало першою працею з митного права навчального спрямування на теренах колишнього СРСР.

У зв'язку з обраними напрямками роботи кафедри продовжується розробка митної справи нашої молодшої країни, основні засади митно-правової науки, науки морського права та згодом науки інформаційного права. Багаторічна викладацька робота, наукові дослідження цих галузей права дозволили

підготувати та видати ряд навчальних посібників, розробити навчальні програми, заснувати видання спеціалізованого фахового журналу «Митна справа», журналу «Торговельне мореплавство» та всеукраїнської «Митної газети».

Органічне поєднання наукових досліджень у сферах морського та митного права на одній кафедрі дозволило вченим займатися науковими проблемами, що межують з обома науками. Це зумовило вихід у світ навчального посібника «Митні операції на морському транспорті» та монографії «Санкціоноване втручання у сфері торговельного мореплавства». Ці роботи є унікальними серед навчальної літератури, адже в них було враховане не лише національне законодавство, але й провідні міжнародні угоди, учасником яких стала Україна за період своєї незалежності. Крім того, у цих роботах було наведено не лише теоретичний матеріал, а й практичні приклади правозастосовної практики. Це, безумовно, не могло позитивним чином не позначитися на науковому рівні та пізнавальній самобутності зазначених праць.

Поступове пошкваллення уваги держави до морської галузі обумовили напрями наукових досліджень та необхідність вивчення сучасного досвіду зарубіжних держав у цій галузі. Для обміну досвідом у цій сфері кафедра бере участь у літніх школах з морського права, які щорічно організовуються на базі Егейського інституту морського права (Греція) спільно з Правовим університетом Тьюлейна (США, Новий Орлеан) на о. Родос (Греція). Направлення для участі в цих заходах кращих студентів дозволяє вивчати зарубіжний досвід розробки міжнародного морського права, діяльності морського арбітражу, матеріалів щодо морських аварій та морських застав, які розробили провідні професори правових шкіл Греції та США. Такий досвід, безумовно, позитивним чином впливає як на самих студентів, які після відвідання літніх шкіл проявляють ще більшу зацікавленість морським правом, так й на наукову роботу кафедри, оскільки надає безцінний матеріал зарубіжного досвіду напрацювань у сфері морського права.

Наукові розробки на кафедрі морського та митного права здійснюються за напрямами затверджених фундаментальних тем для Національного університету «Одеська юридична академія», а саме: «Організаційно-правові основи митної та морської політики» та «Морське, митне, інформаційне право у XXI столітті». Затвердження цих напрямів на державному рівні — Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України — ще раз підкреслює ту високу мету, задля якої кафедрою здійснюється вся наукова робота, — розроблення наукових пропозицій для змін діючого законодавства, внесення пропозицій про приєднання до міжнародних документів та організацій і, як наслідок, побудова дійсно правової, демократичної, соціально спрямованої держави. У цьому напрямку неможливо не згадати, що ратифікація Україною одного з провідних міжнародних документів у сфері морського права — Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року — відбулася за безпосередньої участі президента Національного університету «Одеська юридична академія», тоді вже депутата Верховної Ради України, Сергія Васильовича Ківалова, коли у 1998 році за його науковим керівництвом та відповідальною редакцією на кафедрі морського та митного права було видано навчально-методичний посібник «Конституція для океанів», що містив у собі цю конвенцію англійською та російською мовами. Визнаючи важливість ратифікації цього документа, С. В. Ківалов ініціював у Верховній Раді України прийняття відповідного закону, та 3 червня 1999 року Україна ратифікувала Конвенцію ООН з морського права 1982 року. Необхідність приєднання України до цієї Конвенції була безумовною, адже, будучи справжньою Конституцією для океанів, вона визначає всі правові аспекти здійснення державою діяльності у морських просторах. Це є особливо актуальним для молоді морської держави, що прагне заявити про себе у морському світі, відродити морський флот та всю морегосподарську галузь.

З цією метою за активної участі кафедри морського та митного права та особисто Сергія Васильовича Ківалова було створено Українську морську партію, що має 211 осередків на території України та займається проведенням у життя найважливіших для держави морських традицій.

Прийняття Закону України від 23.06.2005 р. «Про міжнародне приватне право» обумовило підсилену увагу кафедри до підгалузі міжнародного приватного морського права. У цьому напрямку здійснені фундаментальні дослідження проблем імплементації міжнародних стандартів підготовки плавскладу в українське законодавство та реалізації принципу «автономії волі» учасниками зіткнення суден, які наочно показали неефективність та недосконалість сучасного українського законодавства, яким врегульовані зазначені аспекти здійснення торговельного мореплавства. За результатами проведених досліджень внесено зміни до діючого законодавства, зокрема, скасовано три накази Інспекції з питань підготовки та дипломування моряків Міністерства транспорту та зв'язку України, видані з перевищенням наданих повноважень, внесено пропозиції щодо зміни організаційно-правового статусу цього органу виконавчої влади, за пропозиціями кафедри здійснено переклад українською мовою та офіційно опубліковано Міжнародну конвенцію про стандарти підготовки, дипломування моряків та несення вахти 1978 року зі змінами 1995 року. Це дозволило підготувати та видати за запрошенням зарубіжного видавництва у 2011 році монографію «Професійна підготовка моряків. Імплементація міжнародних стандартів в Україну», що стала першим монографічним дослідженням, проведеним у стінах Національного університету «Одеська юридична академія», що було опубліковане за кордоном.

Відповідно до Морської доктрини України до 2035 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 р., Україна як морська держава бере участь у вивченні, освоєнні та

використанні ресурсів Світового океану, що потребує визначення і законодавчого закріплення національних інтересів у цій сфері діяльності, встановлення пріоритетів їх реалізації. Формування і реалізація ефективної державної морської політики сприятиме подальшому посиленню позицій України як морської держави, створенню сприятливих умов для досягнення цілей та розв'язання завдань з розвитку морської діяльності.

Для вироблення ефективної державної морської політики необхідними є відповідні наукові розробки та дослідження, вивчення іноземного досвіду організації морської діяльності. У зв'язку із цим у сфері морського права кафедрою було визначено три основні напрямки науково-дослідної роботи: проблеми відповідності норм чинних нормативних актів сучасному стану цивільного мореплавства та морегосподарської діяльності; проблеми адаптації національного законодавства до міжнародних морських правил, норм та стандартів; проблем адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів праці моряків.

Відповідно до окреслених напрямів, кафедрою здійснено дослідження історичного розвитку науки морського права, за результатами чого у 2008 році адаптовано до вимог сучасної російської мови та перевидано підручник «Морське право» професора Новоросійського університету О. Ф. Федорова 1913 року; у 2009 році проведено аналіз двосторонніх угод України про торговельне мореплавство, за результатами чого підготовлений та виданий навчальний посібник «Двосторонні угоди про торговельне мореплавство», що став першою збіркою таких угод за весь час існування незалежної України. Крім самих угод, посібник містить значний теоретичний та практичний матеріал щодо застосування цих угод, а також переклад рідкісних міжнародних документів, що стосуються визначення правового режиму в морських портах.

Протягом 2009–2011 років підготовлено та видано підручник «Морське право», що отримав гриф Міністерства

освіти і науки, молоді та спорту України як такий, що затверджений в якості підручника для студентів вищих навчальних закладів, крім того у 2012 році підготовлені та видані навчальні посібники «Морське приватне право» та «Інформаційне забезпечення морегосподарського комплексу», які теж отримали грифи МОНмолодьспорту України як такі, що рекомендовані в якості навчальних посібників для студентів вищих навчальних закладів. Державне визнання розроблених кафедрою підручників ще раз підкреслює вагомий науковий потенціал та високий рівень організації наукової праці на кафедрі морського та митного права.

У 2011 році кафедрою морського та митного права здійснено перевидання Конвенції ООН з морського права 1982 року мовою оригіналу, російською та українською мовами, що стало початком серії «Морська енциклопедія», започаткованої з нагоди 15-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та заснування кафедри морського та митного права. Це видання, наслідуючи традиції 1998 року, містить у собі не лише саму конвенцію та її переклади (переклад українською мовою, до речі, у цьому виданні здійснено вперше в Україні), а й вагомий теоретичний та історичний матеріал стосовно розробки та прийняття цього документа.

Проте кафедра займається не лише активною теоретичною, науковою розробкою морського права, а й приймає участь у реалізації правової допомоги морякам шляхом видання спеціального інформаційного щомісячного журналу «Компас моряка», в якому розглядаються найбільш актуальні питання, пов'язані із працевлаштуванням, пенсійним, соціальним забезпеченням, вимогами до кваліфікації, порядком підготовки та перепідготовки моряків, нормативно-правова база щодо праці моряків в інших країнах.

Незважаючи на те, що спеціальність «Морське право» ще не внесено до переліку наукових спеціальностей, за якими можуть захищатися дисертації на здобуття наукових ступенів кандидата та

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

доктора наук, ця спеціальність активно розробляється як співробітниками кафедри, так і аспірантами та здобувачами.

Так, здійснене дослідження та захищено дисертації щодо правової регламентації систем забезпечення глобального супутникового морського зв'язку, адміністративно-правового регулювання діяльності судових постачальників, адміністративно-правових засад виконання Україною обов'язків держави прапора щодо контролю технічного стану морських суден, інституціалізації морської практики у формуванні сучасного міжнародного морського права.

Співробітники кафедри беруть участь у міжнародних конференціях та обговоренні міжнародних угод з морського права. Так, здійснюється робота щодо розробки, опрацювання, прийняття та впровадження Конвенції Міжнародної організації праці «Про працю в морському судноплаванні», що була прийнята на 94-й морській сесії МОП 23 лютого 2006 року. Зокрема, прийнято участь у засіданнях Міжнародної організації праці, Італійської федерації транспорту, профспілки робітників морського транспорту України, під час яких обговорювався процес впровадження норм цієї конвенції у практику держав.

У 2009 та 2011 роках кафедрою морського та митного права за участі Ліги студентів Асоціації правників України організовано та проведено Всеукраїнську правничу школу з морського права: було створено форум для формального та неформального спілкування студентів з провідними фахівцями в галузі морського права, проведено лекції та круглі столи, де були обговорені сучасні проблеми та перспективи розвитку морського права.

Всього за історію свого існування кафедрою видано більше 100 наукових публікацій в галузі морського права, включаючи навчальні посібники та підручники.

Нещодавно прийнятий Митний кодекс України обумовив сучасні напрями наукової роботи кафедри, зокрема підготовку наукового коментаря до цього акта. Крім того, багатоаспектність та

динамічність митної справи України, як сфери виникнення численних суспільних відносин, зумовлюють тематичну різноманітність та розмаїття сфер інтересів науковців кафедри, аспірантів та здобувачів. Об'єктивні тенденції, які останнім часом мають місце у митно-правовому полі України, призвели до розширення предмета науки митного права. Попри це та незважаючи на численні звернення Національного університету «Одеська юридична академія» до Вищої атестаційної комісії України, наукову спеціальність «Митне право» до сьогодні, як й спеціальність «Морське право», досі не внесено до переліку наукових спеціальностей, за якими можуть захищатися дисертації на здобуття наукових ступенів кандидата та доктора наук. Залишається сподіватися на те, що з переданнями повноважень Вищої атестаційної комісії України Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України звернення про внесення цих спеціальностей до переліку буде, нарешті, почуте та розглянуте. При цьому такий стан справ не зменшує зацікавленості науковців до існуючих проблем організації та функціонування митної справи України з метою сприяння якомога ефективнішому їх вирішенню.

Так, останніми роками кафедрою морського та митного права було проведено розробку напрямів вивчення розвитку митного законодавства ЄС та країн СНД; проаналізовано норми митного законодавства України, ЄС, Придністровської Молдавської Республіки, Республіки Узбекистан, у результаті чого здійснено випуск друком Митного кодексу ЄС, надано відповідь на запит Конституційного Суду Придністровської Молдавської Республіки, надіслано листа послу Республіки Узбекистан; досліджено сучасну систему та структуру митних органів України, за результатами чого у 2007 році підготовлено та видано навчальний посібник «Сучасна система та структура митних органів України».

Також за результатами розробки напряму митного права у 2009 році підготовлений та виданий навчальний посіб-

ник «Організація боротьби з митними правопорушеннями та контрабандою»; узагальнено практику адміністративних судів України у справах, однією із сторін в яких є митні органи; здійснене дослідження митного права Європейського Союзу та близького зарубіжжя; досліджений правовий статус та діяльність Всесвітньої митної організації; проведено дослідження митних операцій на повітряному транспорті.

Актуальність окремих аспектів митної справи викликає їх розроблення на рівні дисертаційних досліджень. Так, вивчено питання використання спеціальних знань у митній справі, проведено дослідження цивільно-правових договорів у митній справі України, використання статистики в митній справі.

За сприяння Південної митниці на базі кафедри морського та митного права проводяться курси з підготовки фахівців з митного оформлення (митні брокери). Програма підготовки митних брокерів дає можливість одержання кваліфікаційного посвідчення особи, уповноваженого на декларування, що дозволяє займатися посередницькою діяльністю між підприємствами та митницею.

Крім того, кафедра забезпечує організаційний і науковий супровід випуску газети «Митна газета», що висвітлює основні новації митного законодавства України, Росії та Європейського Союзу.

Також у напрямку наукових досліджень морського, митного та інформаційного права працює лабораторія кафедри морського та митного права. Зокрема, лабораторією здійснюється наукове та організаційне супроводження видання фахового журналу «Митна справа». У зв'язку зі зміною сфери розповсюдження (з вересня 2009 р. — поряд із загальнодержавною, й міжнародною) цього журналу здійснено його перереєстрацію в Міністерстві юстиції України. Також здійснено перереєстрацію журналу «Митна справа» у списках фахових видань з юридичних наук Вищої атестаційної комісії України. Крім того, у зв'язку зі зміною назви співзасновника журналу (назву «Одеська національна юридична академія» змінено на «Націо-

нальний університет «Одеська юридична академія») проведена його перереєстрація в Державній реєстраційній службі України та отримане нове свідоцтво про його реєстрацію (від 05.01.2012 р.).

На сторінках журналу «Митна справа» висвітлюються найважливіші тенденції у митній справі України та зарубіжжя, відслідковуються зміни митного законодавства України та проводиться огляд іноземного законодавства, що може становити інтерес для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України при переміщенні товарів і транспортних засобів.

Лабораторією розроблюються такі напрямки: державно-правовий механізм захисту прав громадян України — моряків, реєстрація у торговельному судноплаванні, визначення правового статусу Чорного та Азовського морів і Керченської протоки.

Також лабораторією проведено аналіз існуючих законопроектів про морські торговельні порти, надано пропозиції та рекомендації; здійснено системний аналіз щодо законопроекту «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів щодо впорядкування морського арешту суден в портах України»; надано пропозиції про приєднання України до Міжнародної конвенції про правила арешту суден 1999 року; розроблено паспорти спеціальностей з митного, морського та інформаційного права, які було надано до ВАК України; проведено систематизацію нормативно-правової бази України щодо вдосконалення законопроектної роботи з питань здійснення підприємницької діяльності в морегосподарському комплексі (здійснено аналіз діючого законодавства, міжнародних правових актів з питань здійснення підприємницької діяльності в морегосподарському комплексі); проведено аналіз існуючих законопроектів про морські торговельні порти; здійснено наукове дослідження двосторонніх угод про торговельне мореплавання, підписаних Україною, з метою визначення їхнього місця в системі міжнародно-правових актів, якими встановлено правовий режим перебування суден

в іноземних портах, порядок визнання документів моряків, питання, пов'язані з сумісним проведенням рятувальних операцій, а також адміністративні, митні та карантинні формальності; здійснений переклад рідкісних міжнародно-правових актів з морського права (Женевська конвенція і Статут про режим морських портів 1923 р., Барселонська конвенція про режим транзиту 1921 р.).

Подальші наукові розробки викладачів, аспірантів та здобувачів кафедри також відрізняються актуальністю, різноманітністю та значною теоретичною і практичною цінністю. Серед основних: питання альтернативи у митній справі, аналіз та управління ризиками, митна логістика, митна статистика, фінансовий контроль у сфері митної діяльності, дізнання у справах про контрабанду, адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів.

Зазначений вище перелік тематичних напрямків науково-дослідної роботи кафедри у сфері митного права не є вичерпним, адже спектр наукових інтересів її професорсько-викладацького складу постійно розширюється, враховуються найновіші тенденції, наслідком чого стають наукові дослідження транshipmentу, місця норм «м'якого права» в регулюванні митної справи та новел Митного кодексу України 2012 року.

Ще одним важливим напрямком наукових досліджень кафедри є розробка проблематики інформаційного права та правових основ інформаційної безпеки, яка представлена, насамперед, роботами д.ю.н., професора Б. А. Кормича, який за період 2005–2012 років видав більше 40 наукових публікацій з цієї проблематики, включаючи 2 індивідуальні підручники з грифом МОНмолодьспорту України.

Зауважимо, що правовідносини в інформаційній сфері в сучасну епоху глобалізації і формування інформаційного суспільства мають особливе значення. Це стосується і суто теоретичного аспекту, і практичних питань правотворчості та правозастосування, що робить вивчення відповідних курсів виключно актуальним для сучасної юридичної освіти.

Так, у січні 2005 року Б. А. Кормичем була захищена докторська дисертація на тему «Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки України», що стала першим в українській правовій науці комплексним дослідженням інформаційної складової національної безпеки. У центрі уваги автора — організаційно-правові форми та методи формування і реалізації політики інформаційної безпеки. Заслуговує на увагу детальний аналіз правового та інституціонального механізмів забезпечення інформаційної безпеки. У науковий обіг було введено ряд нових дефініцій, що характеризують сферу управління в аспекті інформаційної безпеки. Доповнені поняття окремих категорій, що існують в науковій літературі і пов'язані з правовідносинами в інформаційній сфері. Підняті Б. А. Кормичем проблеми значною мірою доповнюють розуміння складних і неоднозначних процесів узгодження національних інтересів з правами як суспільства в цілому, так і конкретної людини окремо.

За цією спеціальністю на кафедрі провадяться й дисертаційні дослідження, зокрема здійснене вивчення адміністративно-правових основ інформаційного забезпечення митних органів України, організаційно-правових основ інформаційного забезпечення митних органів.

Слід зазначити, що всі результати досліджень науковців кафедри у сфері інформаційного права широко висвітлювалися в науковій літературі, пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях у Києві, Одесі, Харкові, Дніпропетровську, Тернополі, Миколаєві, Ірпіні та багатьох інших містах.

Слід наголосити, що за час існування кафедри було здійснено чималу роботу щодо розробки та пропонування змін до діючого законодавства, а саме: проект змін та доповнень до Кодексу України про адміністративні проступки надано до Верховної Ради України; проект доповнень до Кодексу адміністративного судочинства України надано до Верховної Ради України; пропозиції щодо

вдосконалення Митного кодексу України надано до Верховної Ради України, Державної митної служби України; пропозиції щодо визначення правових підстав здійснення Україною юрисдикційних повноважень на водних просторах надано до Міністерства юстиції України, Міністерства транспорту України, Державного департаменту морського і річкового транспорту; проект висновку до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» надано до Верховного Суду України; роз'яснення положень ст. 144 Митного кодексу України надано до управління по боротьбі із організованою злочинністю УМВС України в Одеській області; пропозиції про внесення змін та доповнень до Примірною положення про регіональну митницю та Примірною положення про митницю; доповідні записки щодо основ митного права Європейського співтовариства (до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ України, Державної митної служби України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України); організаційно-правових основ інформаційного забезпечення митних органів (до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Державної митної служби України, Служби безпеки України); інформаційно-правових основ забезпечення безпеки мореплавства та інформаційного забезпечення морегосподарського комплексу (до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства транспорту та зв'язку України); підготовлено та направлено висновок до Проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України», підготовленого Державною митною службою України (обсяг 239 стор.).

У ході проведеної роботи кафедра дійшла висновку про необхідність прийняття таких нормативних актів: законів «Про континентальний шельф», «Про територіальне море, прилеглу зону та внутрішні води України», «Про

міжнародний судновий реєстр України», «Про порти», постанов Кабінету Міністрів України «Про порядок контролю за суднами, що знаходяться в зоні територіального моря та прилеглої зони України», Порядку проведення дізнання на морських суднах, Положення про державних морських лоцманів, Правил перевезення вантажу, пасажирів, багажу та пошти морським транспортом, Статутів служби на суднах України, ратифікації Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою, Конвенції про арешт суден 1999 року.

Співробітники кафедри постійно приймають та приймають участь у робочих комісіях з розробки законопроектів та нормативно-правових актів локального регулювання, а саме: Кодексу адміністративного судочинства, Кодексу України про адміністративні проступки, Митного кодексу України (Є. В. Додін); проектів законів «Про морські порти України», «Про міжнародний судновий реєстр України» (Є. В. Додін, С. О. Кузнецов, О. В. Попов); нормативно-правових актів територіальних органів центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (щодо взаємодії органів митної служби із органами місцевого самоврядування, щодо створення судових муніципальних компаній, щодо вдосконалення законодавства з оподаткування послуг з працевлаштування).

Таким чином, наукова робота кафедри морського та митного права здійснюється за трьома напрямками — морське, митне та інформаційне право. Ці галузі законодавства та науки протягом останніх років набули нових рис, що обумовлені змінами у діючому законодавстві, наближенням українського законодавства до міжнародних норм та стандартів, імплементацією найважливіших міжнародних документів у вітчизняне законодавство та визнанням предметів, розробкою яких займаються ці сфери наукових знань пріоритетними напрямками державної політики. Безперечно, наукові розробки не зупиняються на цьому, адже нові тенденції, виклики

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

часу та подальше впровадження в Україні міжнародних норм та стандартів обумовляють пошук раніше не розвіданих аспектів цих наук, що, вважаю, буде корисним й для української правової науки, й для використання в навчальному процесі.

Ключові слова: становлення та історія кафедри, морське право, митне право, наукова діяльність.

Розглянуто історію створення та становлення кафедри морського та митного права НУ «ОЮА». Відзначено засновника та першого завідувача кафедри — С. В. Кивалова, його подальший внесок у її розвиток. Виділено багаторічну викладацьку роботу кафедри та сучасні напрями науководослідної роботи з морського, митного та інформаційного права. Відмічено про видання наукових публікацій у галузі морського права, включаючи навчальні посібники та підручники. Підкреслено участь співробітників кафедри у робочих комісіях з розробки законопроектів та нормативно-правових актів локального регулювання.

Рассмотрена история создания и становления кафедры морского и таможенного права НУ «ОЮА». Отмечено

основателя и первого заведующего кафедрой — С. В. Кивалова, его дальнейший вклад в ее развитие. Выделены многолетняя преподавательская работа кафедры и современные направления научно-исследовательской работы по морскому, таможенному и информационному праву. Отмечено об издании научных публикаций в области морского права, включая учебные пособия и учебники. Подчеркнуто участие сотрудников кафедры в рабочих комиссиях по разработке законопроектов и нормативно-правовых актов локального регулирования.

There is a history of establishment and formation of the Department of Maritime and Customs law of National University "Odessa Law Academy" in the article. The founder and the first head of the Department Sergey V. Kivalov noted and his further contribution to the Department's development also marked. The long lecturer activity of Department and modern areas of research on maritime, customs and information law also highlighted. The editing of scientific publications in the field of maritime law, including study guides and tutorials marked. The participation of the Department in working committees on drafting of local laws and regulations also underlined.